

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing gaat in op de vraag hoe Velsen haar financiële risico's opvangt zonder dat het beleid aangepast moet worden. Hiervoor is inzicht nodig in de omvang van de aanwezige risico's, de mogelijkheden om de risico's af te dekken (weerstandscapaciteit) en de relatie tussen deze twee: het weerstandsvermogen.

'Met ingang van deze begroting worden de aanwezige risico's per programma in deze paragraaf gepresenteerd. Het risico kan kwantificeerbaar of niet kwantificeerbaar zijn (in een getal worden uitgedrukt) en daarnaast incidenteel of structureel van aard zijn.

- I Beoordeling weerstandsvermogen
- II Aanwezige risico's
- III Aanwezige weerstandscapaciteit
- IV Financiële kengetallen

I. Beoordeling weerstandsvermogen

Doordat de risico's die gemeenten lopen verschillen, is het niet mogelijk een algemene norm te stellen voor een goede relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's (het benodigd weerstandsvermogen). Het is aan de gemeenten zelf een beleidslijn te formuleren over de weerstandscapaciteit die de organisatie noodzakelijk acht in relatie tot de risico's (Circulaire BBV).

Weerstandsvermogen

Het benodigde weerstandsvermogen dat uit de risico-inventarisatie voortvloeit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit en uitgedrukt in een ratio.

Ratio weerstandsvermogen = beschikbare weerstandscapaciteit / gekwantificeerde risico's

De ratio wordt beoordeeld door gebruik te maken van een waarderingstabel. Deze waardering is tot stand gekomen in samenwerking tussen het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit Twente.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	<0,6	Ruim onvoldoende

Oordeel

Het weerstandsvermogen wordt in een ratio weergegeven. De ratio wordt bepaald door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door het benodigd weerstandsvermogen.

Om het benodigde weerstandsvermogen te bepalen worden de risico's en weerstandscapaciteit geïntroduceerd. In de onderstaande paragrafen worden de afzonderlijke onderdelen toegelicht.

De componenten en het ratio van het weerstandsvermogen staan hieronder weergegeven.

Weerstandsvermogen (bedragen * € 1.000.000)	Jaarstukken 2015	Begroot 2017	Jaarstukken 2016	Begroot 2018
Totaal weersstandscapaciteit (na onttrekking begrotingsresultaat 2017)	27,2	25,3	25,3	19,8
Totaal risico's	11,7	10,8	9,4	11,1
Ratio na onttrekking begrotingsresultaat 2017	2,3	2,4	2,7	1,8

De ratio voor het weerstandsvermogen van Velsen voor het jaar 2018 is 1,8.

Op basis van bovenstaande tabel is het weerstandsvermogen van de gemeente Velsen gewaardeerd op 'ruim voldoende'. Dit is overeenkomstig aan de norm die de raad voor het benodigde weerstandsvermogen heeft vastgesteld.

Ontwikkeling van het weerstandsvermogen

De ratio van het weerstandsvermogen is gedaald, van 2,7 bij de Jaarstukken 2016 naar 1,8 in deze begroting. Dit is het gevolg van het besluit bij de Perspectiefnota 2017 om € 7,5 mln uit de Algemene reserve te oormerken voor 'Investerings in de Visie op Velsen'. Daardoor neemt de Algemene reserve af, echter de begrote onttrekking voor het sluitend maken van de Begroting 2017 is slechts deels noodzakelijk. Daarnaast nemen de risico's toe voor de Algemene uitkering en de open einde regelingen (Sociaal Domein).

Zoals gebruikelijk zijn bij het opstellen van de begroting de risico's en het weerstandsvermogen geactualiseerd. Dit heeft geleid tot bijstellingen, zowel positief als negatief. Deze mutaties worden in de volgende paragrafen toegelicht.

II. Aanwezige risico's

De ingeschatte risico's nemen in deze begroting toe van € 9,4 mln naar € 11,1 mln, door met name de actualisatie van de risico's Algemene Uitkering en open einde regeling; met name de nieuwe taken uit het Sociaal Domein.

De omvang en samenstelling van de Algemene uitkering wordt bepaald door het rijk. De onzekerheid over de hoogte van de uitkering is toegenomen in verband met de komst van een nieuwe kabinet en de beoogde herziening van de financiële verhoudingen.

Bij het Sociaal Domein betreft het risico dat uitvoering(skosten) niet gerealiseerd kan worden binnen het door het rijk beschikbaar gestelde budget, waarin een flinke efficiency-taakstelling is opgenomen. De reserve Sociaal Domein is ingesteld om een tekort op te vangen en de transformatie te realiseren. Verwacht wordt dat de kosten zullen toenemen door o.a. door de ontwikkeling van de zorgvraag en het hanteren van een normtarief.. De reserve is niet toereikend om structureel de verwachte hogere uitgaven te compenseren. Daarnaast wordt een deel van de reserve Sociaal Domein ingezet voor innovatie (Perspectiefnota 2017).

De aanwezige risico's zijn gecategoriseerd per programma. De volgende risico's zijn benoemd (groter dan € 100.000 of anders relevant):

Risico (bedragen *€ 1.000.000)	I/ S	Jaarstukken 2015	Begroot 2017	Jaarstukken 2016	Begroot 2018
Ondernemend en duurzaam Velsen					
Garanties en borgstellingen	I				2,8
Vitaal en sociaal Velsen					
Open einde regelingen	S	3,0	3,0	1,8	3,0
IJmond Werkt!	S	-	-	-	-
Garanties en borgstellingen	I				0,0
Wonen en leven in Velsen					
Dienstbetoon pontveren Noordzeekanaal	S	-	-	-	-
Gladheidsbestrijding	S	-	-	-	-
Oude pontweg	I	0,2	vervallen	vervallen	vervallen
Projectrisico	I	-	-	-	-
Garanties en borgstellingen	I				1,0
Burger en bestuur					
Wet dwangsom	S	-	-	-	-
Omgevingsvergunningen	I	-	-	-	-
Organisatie en financiën					
Algemene Uitkering	S	0,5	0,3	0,3	0,8
Garanties en borgstellingen	S	4,9	4,6	4,6	0,6
Stijgende marktrente	S	0,0	0,0	0,0	0,2
Privacy wetgeving	I	-	-	-	-
Invoering Vennootschapsbelasting	S	-	-	-	-
Grondexploitaties	S	2,8	2,6	2,4	2,4
Overig	I	0,3	0,3	0,3	0,3
Asbest	I	-	-	-	-
Totaal gekwantificeerde risico's		11,7	10,8	9,4	11,1

Programma Ondernemend en duurzaam Velsen

Garanties / Borgstellingen / Achtervang borgstellingen

Dit is het risico dat een partij waarvoor Velsen borg staat niet meer aan zijn/haar verplichtingen kan voldoen. De borgstellingen wordt voor 10 % als risico meegenomen.

Zeehaven NV

De gemeente staat borg voor een bedrag van € 2,8 mln voor Zeehaven NV.

Programma Vitaal en sociaal Velsen

IJmond Werkt!

De samenwerkende gemeenten zijn de dragers van het financieel risico van IJmond Werkt! Uit een eerdere meerjarenbegroting bleek in 2014 dat, indien IJmond Werkt! geen maatregelen zou nemen, zij zouden afsteveneren op een structureel tekort. Vanaf 2015 heeft IJmond Werkt! een aantal maatregelen genomen. Deze maatregelen hebben ervoor gezorgd dat de meerjarenbegroting nu sluitend is. In februari 2016 is de Uitgangspuntennotitie door het college vastgesteld. De uitgangspuntennotitie verplicht IJmond Werkt om jaarlijks een werkplan op te stellen. Dit werkplan wordt integraal onderdeel van de begroting en hierin wordt door IJmond Werkt aangegeven hoe zij de resultaten met het daarvoor beschikbare deel van het Participatiebudget gaan realiseren. Monitoring en bijsturing hiervan zal noodzakelijk blijven.

Openeinde regelingen

De gemeente is op basis van diverse wet- en regelgeving verplicht om hulp of assistentie te verlenen. Dit worden ook wel de open einderegelingen genoemd. De middelen die voor deze regelingen beschikbaar zijn in de begroting kunnen mogelijk niet toereikend zijn om de werkelijke aanvragen te dekken, indien de vraag onverwacht sterk stijgt. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het minimabeleid (waaronder de bijzondere bijstand), de gemeentelijke schuldhelpverlening, Wmo-maatwerkvoorzieningen (zoals hulp bij het huishouden en Begeleiding), bijstandsuitkeringen en de uitvoering van de Jeugdwet. Om deze overschrijdingen op te vangen zijn voor de open einderegelingen van het Sociaal Domein reserves ingesteld.

Verwacht wordt dat de kosten voor het Sociaal Domein zullen toenemen o.a. door de ontwikkeling van de zorgvraag en het hanteren van een normtarief. De reserve is niet toereikend om het verwachte tekort de komende jaren op te vangen. Het niet afgedekte risico is ingeschat op 75%.

Garanties / Borgstellingen / Achtervang borgstellingen Dit is het risico dat een partij waarvoor Velsen borg staat niet meer aan zijn/haar verplichtingen kan doen. De gemeente Velsen staat borg voor leningen van diverse sportverenigingen. Deze tellen voor 10% mee in het risico.

Programma Wonen en leven in Velsen

Dienstbetoon Pontveren Noordzeekanaal

In de overeenkomst Dienstbetoon pontveren Noordzeekanaal staan afspraken met de gemeenten Velsen, Haarlemmerliede en Zaanstad over het voorzieningenniveau van het veervoer zoals dat door Amsterdam wordt aangeboden. Eind 2007 zijn de drie Noordzeekanaalveren overgedragen van Rijkswaterstaat aan de gemeente Amsterdam. Als onverhoopt blijkt dat de afkoopsom die Amsterdam voor de dienstbetoon pontveren heeft gekregen niet voldoende is, bestaat het risico dat de hoofdstad aan Velsen verzoekt om bij te dragen in de exploitatie. Velsen kan daarbij een voorbehoud maken dat terugvalt op de overeenkomst uit 1856, waarin het Rijk zich verplicht de veerverbinding in stand te houden.

Wintergladheidsbestrijding

In de nieuwe Dienstverleningsovereenkomst met HVC wordt de dienstverlening afgerekend op basis van werkelijk gemaakte kosten door HVC. Dat betekent dat de gladheidsbestrijding een onderdeel vaste lasten kent (apparaatskosten) en kosten per uitruk. In de begroting zijn de kosten opgenomen van een gemiddelde winter, gebaseerd op het gemiddeld aantal uitrukken (20 stuks) van de afgelopen 8 jaren. In de praktijk zal een winter 'nooit' gemiddeld zijn.

Projectrisico

Bij complexe, grotere projecten is de kans aanwezig op overschrijding van het beschikbare budget, veroorzaakt door onvoorziene elementen, aanbestedingen, niet halen van een planning, etc. De organisatie probeert dit zo goed mogelijk op te vangen door ondermeer het instellen van een projectorganisatie, betrouwbare haalbaarheidsonderzoeken, een kwalitatieve input van adviseurs en een strakke directievoering tijdens de realisatie.

Garanties / Borgstellingen / Achtervang borgstellingen

Dit is het risico dat een partij waarvoor Velsen borg staat niet meer aan zijn/haar verplichtingen kan voldoen. Borgstellingen worden, op twee uitzonderingen (Wooncorporaties en HVC) na, in de berekening voor de omvang van het risico meegenomen voor 10% van het bedrag van de borgstelling.

Woningcorporaties

Indien een woningcorporatie niet zelfstandig aan haar verplichtingen kan voldoen, worden de tekorten in eerste instantie gedragen door de buffers van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en de overige corporaties. Mochten deze reserves niet toereikend zijn dan staan alle gemeenten en het Rijk garant voor deze tekorten door renteloze leningen te verstrekken aan het Waarborgfonds. Het Rijk staat garant voor 50% en de gemeenten ook. De gemeenten waar de corporaties zijn gevestigd die schade lijden, worden voor 25% van dit deel aangesproken, de overige gemeenten voor het restant (25%). In 2017 staat de gemeente garant voor de corporaties binnen de gemeente tot een bedrag van € 119 mln (per 31-12-2016).

De gemeente staat voor niet meer garant dan het WSW aan leningen toestaat aan de woningcorporaties. Jaarlijks stelt het WSW per woningcorporatie het borgingsvolume vast. Het risico van de leningen en garantstellingen is in principe dat deze corporaties niet langer kunnen voldoen aan de rente- en aflossingsverplichting.

HVC

Velsen staat via het Afvalschap IJmond-Zaanstreek samen met 48 gemeenten en 5 waterschappen garant voor de leningen en verliezen van HVC. Deze garantie vloeit voort uit het aandeelhouderschap van de betreffende gemeenten in HVC. In eerste instantie staan de aandeelhouders gezamenlijk garant. Daarnaast zijn de aandeelhouders ook hoofdelijk aansprakelijk, d.w.z. ieder afzonderlijk. Aangezien gemeenten niet failliet kunnen gaan en altijd aan hun verplichtingen zullen voldoen, zal hoofdelijke aansprakelijkheid niet aan de orde zijn.

Omdat voor de garantstelling een provisie geldt van 1%, is besloten in dit specifieke geval bij het risicobedrag voor het weerstandsvermogen eveneens uit te gaan van 1% van de waarde van de volledige garantstelling, dit wijkt af van de standaard van 10 %. Het restantbedrag van de geldening bedraagt € 150 mln (per 31-12-2016).

Programma Burger en bestuur

Wet Dwangsom

De Wet dwangsom bij niet tijdig beslissen en rechtstreeks beroep is van toepassing op aanvragen voor vergunningen, vrijstellingen, ontheffingen, subsidies handhavingsverzoeken etc., maar ook op de afhandeling van bezwaarschriften. Het doel van de wet is om burgers een effectiever rechtsmiddel te geven tegen te trage besluitvorming. De wet houdt o.a. een regeling in op grond waarvan een bestuursorgaan een dwangsom verschuldigd kan zijn voor iedere dag dat de beslissing uitblijft, tot een maximum van € 1.260 per aanvraag/bezwaarschrift. Bij onverwachte vertraging van de afhandeling van een aanvraag of bezwaarschrift loopt de gemeente het risico hierop aangesproken te worden.

Omgevingsvergunningen

Hoewel het aantal omgevingsvergunningaanvragen toeneemt, zijn de inkomsten van de leges onzeker omdat er vooralsnog weinig grote projecten zijn aangemeld die vanaf 2018 gerealiseerd gaan worden. De hoeveelheid aanvragen zal strak worden gemonitord.

Programma Financiën en organisatie

Algemene uitkering

Bij de algemene uitkering uit het gemeentefonds zijn een aantal onzekerheden te benoemen die hieronder kort worden toegelicht.

Algemeen

De ontwikkelingen rond de algemene uitkering zijn moeilijk te voorspellen. Bij elke nieuw verschenen circulaire blijken inzichten gewijzigd. Dit houdt in dat de hoogte van de algemene uitkering van circulaire op circulaire sterk kan afwijken. Dit geeft veel onzekerheid in het meerjarenperspectief. Vanwege deze onzekerheden voor de gemeenten is het Rijk voornemens het verdeelmodel van de algemene uitkering aan te passen in het kader van de herziening financiële verhoudingen. Deze wet regelt de verdeling van het gemeentefonds naar de gemeenten in de algemene uitkering. Andere reden is de behoefte om de financiële verhoudingen aan te passen aan gewijzigde bestuurlijke en economische ontwikkelingen. Voorbeelden zijn de toenemende mate van decentralisatie van taken en de daarbij horende verruiming van het lokaal belastinggebied.

Verdeelmodellen Sociaal Domein

In 2015 zijn de objectieve verdeelmodellen voor de integratieuitkering Sociaal domein in werking getreden. In de meicirculaire 2017 staat dat de modellen voor jeugd en WMO onderzocht zullen worden omdat er grote verschillen zijn tussen gemeenten. Er zijn gemeenten met omvangrijke tekorten en gemeenten met omvangrijke overschotten. Daarnaast blijven de ontwikkelingen van de algemene uitkering voor het sociale domein onzeker vanwege het veranderen van inzichten over de aantallen en de uit te voeren taken.

Instellen van een plafond voor het BTW-compensatiefonds

Met ingang van 2015 werd de ontwikkeling van het BTW-compensatiefonds (het BCF) gekoppeld aan de accrespercentages van het gemeentefonds, zoals deze volgen uit de normeringssystematiek. Daarmee is de omvang van het BCF gemaximeerd. In hoeverre Velsen hierdoor al dan niet benadeeld zal worden, is vooral afhankelijk van de omvang van de door de overige gemeenten gevraagde BTW compensatie. Het effect van de voorgenomen decentralisaties op de declaraties in het BCF is geen onderdeel van deze afspraak en wordt nader verkend. Het risico wordt groter doordat wordt verwacht dat het volume van de totale btw kosten groeit, terwijl het plafond van het btw compensatiefonds niet wordt verhoogd. In de meicirculaire 2017 wordt dit beeld bevestigd.

Demissionair kabinet

Op dit moment is de formatie van een nieuw kabinet in volle gang. Het aantreden van een nieuw kabinet kan en wijziging van het rijksbeleid met gevolgen voor de ontwikkeling van de algemene uitkering. Andere beleidskeuzes van het nieuwe kabinet kunnen invloed hebben op de hoogte van het gemeentefonds(samen de trap op en samen de trap af). Een andere mogelijkheid is dat het nieuwe kabinet op het gemeentefonds rechtstreeks bezuinigt.

Garanties / Borgstellingen / Achtervang borgstellingen

De gemeente staat op basis van een oude regeling borg bij diverse banken voor hypothecaire leningen voor een bedrag van € 6 mln.

Privacywetgeving

In de Wet Bescherming Persoonsgegevens is de verplichting tot het melden van zogenaamde datalekken opgenomen. Van een datalek is sprake wanneer er onbedoeld toegang is tot persoonsgegevens bij een organisatie of dat deze onbedoeld vrijkomen of worden vernietigd of gewijzigd. Een datalek moet worden gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Tevens kan het zijn dat het datalek moet worden gemeld aan de betrokken personen.

De Autoriteit Persoonsgegevens kan (hoge) boetes opleggen in het geval een organisatie een datalek niet meldt. Een dergelijke boete kan eveneens opgelegd worden als de Autoriteit Persoonsgegevens vaststelt dat de organisatie nalatig is geweest in het beveiligen van de persoonsgegevens en dat daardoor het lek is ontstaan. In 2018 wordt de boetebevoegdheid van de Autoriteit Persoonsgegevens sterk uitgebreid door het van kracht worden van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Dit is een Europese verordening met directe werking. De Wet Bescherming Persoonsgegevens wordt dan buiten werking gesteld maar de meldplicht is ook onderdeel van de nieuwe verordening.

Invoering vennootschapsbelasting (Vpb)-plicht voor gemeenten

Met ingang van 1 januari 2016 is de vennootschapsbelasting (Vpb) ook voor overheidsbedrijven van toepassing. Voor de overheids(bedrijven) is de fiscale terminologie van toepassing en wordt gesproken over het ondernemingsbegrip en fiscale winst. Deze fiscale terminologie en definities wijken af van de BBV-regelgeving op basis waarvan de gemeente de begroting en jaarrekening opstelt. De vraag die centraal staat is welke (clustering van) activiteiten fiscaal gezien als "onderneming" worden aangemerkt. Daar waar activiteiten Vpb-plichtig zijn en sprake is van fiscale winst leidt dit tot een financieel effect.

Om te bepalen of en in welke mate deze wetgeving voor de gemeente Velsen leidt tot een extra financiële last moeten alle activiteiten van de gemeente worden getoetst aan het ondernemingsbegrip en moet een fiscaal dossier worden opgebouwd. Een eerste inventarisatie van de Vpb-plichtige activiteiten is gemaakt en kent een aantal onderwerpen met een mogelijk fiscaal risico, zoals het "grondbedrijf". Deze analyse is door een fiscalist op hoofdlijnen getoetst, daaruit blijkt dat de gemeente Vpb-plichtige activiteiten heeft. De financiële omvang van deze activiteiten is echter niet materieel. De resultaten van de toets worden verder uitgewerkt en afgestemd met de Belastingdienst.

Naast het financiële risico van het kostenverhogende effect van de Vpb brengt deze wet een administratieve operatie met zich mee die de nodige voorbereiding vergt. Risico's hierbij zijn enerzijds de zorg dat de financiële administratie blijft voldoen aan de vereisten van het BBV en anderzijds dat de benodigde informatie voor de Vpb ontsloten kan worden.

Ontvlechting Uitgeest

Door de gemeente Velsen zijn de afgelopen jaren een aantal activiteiten uitgevoerd voor de gemeente Uitgeest. Omdat zij hebben gekozen voor samenwerken met naburige gemeenten(BUCH)moeten deze activiteiten ontvlochten worden uit de Velsense organisatie. Daarnaast worden afspraken gemaakt over de beëindiging van bestaande samenwerkingsovereenkomst Velsen/Uitgeest. De financiële gevolgen hiervan zijn op dit moment nog niet duidelijk en zijn op PM gezet.

Grondexploitaties

Het risico voor de grondexploitaties wordt jaarlijks berekend in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) ten tijde van het opstellen van de jaarstukken. Het risico is opgebouwd uit diverse projectrisico's, vandaar de gedetailleerde kans en het gedetailleerde totaal risicobedrag.

De risico's inzake de grondexploitatie zijn in totaal te kwantificeren op € 2,42 mln, zoals toegelicht in de paragraaf Grondbeleid. Dit bedrag is in zijn geheel afgedekt door de Algemene reserve grondbedrijf.

Beëindiging van de samenwerking met de bouwkundig aannemer

Het college van B&W van de gemeente Velsen heeft de samenwerking voor de renovatie van het stadhuis met bouwkundig aannemer (BAM) per 29 januari 2014 per direct beëindigd. De beëindiging is een gevolg van de herhaalde weigering van BAM om bepaalde werkzaamheden uit te voeren; het gevolg daarvan is een onacceptabele uitloop van de werkzaamheden. Door de gemeente is de eindafrekening met de BAM opgemaakt. Alle door de gemeente gemaakte aanvullende kosten om het project af te ronden en de kosten ten gevolge van de uitloop (bijvoorbeeld extra huur gebouw de Beurs) zijn inzichtelijk gemaakt en bij BAM ingediend. BAM heeft aangegeven niet akkoord te gaan met onze zienswijze en is niet bereid tot een gesprek met de gemeente. Het geschil is voorgelegd aan de bevoegde rechter. De comparitie zitting is geweest. De verwachte datum wanneer de rechter een uitspraak doet is meerdere malen uitgesteld. De verwachting is dat er uitspraak volgt in het laatste kwartaal van 2017, maar er bestaat een kans dat dit later wordt.

Asbest

Ondanks meerdere onderzoeken en inventarisaties blijft er een reële kans dat asbest wordt aangetroffen in gebouwen of in de openbare ruimte. In de begroting is geen rekening gehouden met de kosten van sanering. Bij de sloop van 2 voormalige schoolpanden van de basisschool De Triangel in Velsen-Noord is een asbestsanering opgenomen in de sloop en ook binnen de begroting uitgevoerd. Dat gold niet voor de sloop van de voormalige melkfabriek aan de Wijkermeerweg in Velsen-Noord. Hier bracht de asbestsanering meerwerk met zich mee. De extra kosten zijn verwerkt in de grondexploitatie. Voor meer informatie wordt verwezen naar de MPG.

III. Aanwezige weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van Velsen is opgebouwd uit de volgende elementen:

1. de post voor onvoorziene uitgaven;
2. de vrije ruimte in de belastingcapaciteit (onbenutte belastingcapaciteit);
3. het vrij aanwendbare deel van de Algemene reserve;
4. de stille reserves.

Voor Velsen gelden de volgende bedragen (op begrotingsbasis):

Weerstandscapaciteit (bedragen *€ 1.000.000)	Jaarstukken 2015	Begroot 2017	Jaarstukken 2016	Begroot 2018
Algemene reserve	15,2	16,9	16,9	16,9
Algemene reserve grondbedrijf	1,8	2,8	2,9	2,9
* Resultaatbestemming jaarstukken: Algemene Reserve + Grondbedrijf	2,8	0,0	0,0	0,0
** Onttrekking begrotingsresultaat 2017	0,0	-2,0	-2,0	-1,0
Oormerken A8/A9	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1
Oormerken Visie op Velsen (besluit Perspectiefnota)	0,0	0,0	0,0	-7,5
Onbenutte belastingcapaciteit	4,0	4,4	4,4	5,8
Post onvoorzien	1,0	0,8	0,8	0,8
Stille reserve	4,5	4,5	4,4	4,0
Weerstandscapaciteit	27,2	25,3	25,3	19,8
Ratio weerstandscapaciteit	2,3	2,4	2,7	1,8

De ratio van de weerstandscapaciteit neemt af van 2,7 bij de Jaarstukken 2016 naar 1,8 in deze begroting. Deze daling is met name het gevolg van het besluit bij de Perspectiefnota 2017 om € 7,5 mln uit de Algemene reserve te oormerken voor 'Investerings in de Visie op Velsen'. Daar tegenover staan twee positieve ontwikkelingen:

- Het resultaat van het jaar 2017 is bijgesteld op basis van de 1e Burap, meicirculaire en het effect van de bijstelling grondexploitaties met een incidentele boekwinst. De begrote onttrekking uit de Algemene reserve (van € 2 mln) is daarom verlaagd met 50%;
- de onbenutte belastingcapaciteit neemt toe.

Door de verkoop van panden neemt de stille reserve af.

IV. Financiële kengetallen

Het opnemen van kengetallen in de begroting past in het streven naar meer transparantie en vergelijkbaarheid. Hiermee wordt beoogd de raad in staat te stellen meer inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente. De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad bij de beoordeling van de financiële positie kan betrekken. De kengetallen leveren daarmee ook een bijdrage aan hun kaderstellende en controlerende rol. Het is voorgeschreven dat de begroting de volgende kengetallen bevat:

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit; woonlasten meerpersoonshuishoudens.

Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid.

De kengetallen geven samen met de beoordeling van het weerstandsvermogen aan in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Velsen kent een **positief** financieel meerjarenperspectief. Hieronder volgt een overzicht met de ontwikkeling van de kengetallen met een doorkijk naar 2021.

	Verloop kengetallen					
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
1A Netto schuldquote	97,89	117,38	112,77	116,00	115,33	114,76
1B Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	93,33	112,95	110,31	113,91	113,55	113,30
2. Solvabiliteitsratio	22,00	17,67	20,57	17,35	16,73	16,81
3. Kengetal grondexploitatie	12,93	4,14	2,71	2,92	2,22	1,49
4. Structurele exploitatieruimte	2,13	(0,16)	0,65	2,35	1,54	0,77
5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden	107,47	104,70	103,40	n.b.	n.b.	n.b.

Waardering van de kengetallen

Het gebruik van kengetallen heeft geen functie als normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies of het Rijk. Wel heeft de Provincie Noord-Holland de kengetallen in drie categorieën ingedeeld, waarbij categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest risicovol. Onderstaand is in aangegeven in welke categorie van de Provincie Noord-Holland de kengetallen van Velsen zich bevinden. Overigens zegt één afzonderlijk kengetal niet alles. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien en ook over meerdere jaren.

Kengetal		Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	A. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
	B. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio		> 50%	20-50%	< 20%
3. Grondexploitatie		< 20%	20-35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte		> 0%	0	< 0%
5. Belastingcapaciteit		< 95%	95-105%	> 105%

* De scores voor de begroting 2018 van Velsen zijn weergegeven in de grijze vakjes.

Uit de combinatie van kengetallen komt naar voren, dat de financiële positie van Velsen niet onder druk staat.

1A Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuld geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

(Bedragen *€1.000)	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Vaste schulden	168.740	194.075	175.868	180.702	177.284	175.566
B Netto vlottende schulden	12.256	12.708	21.556	21.463	21.124	21.381
C Overlopende passiva	21.054	13.202	20.121	19.654	19.887	19.771
E Uitzettingen < 1 jaar	22.480	20.563	21.556	21.463	21.124	21.381
F Liquide middelen	867	596	909	857	853	873
G Overlopende activa	12.367	5.299	9.000	10.060	9.291	9.450
H Totale baten, exclusief mutaties reserves	169.928	164.875	165.009	163.308	162.173	161.223
Netto schuldquote (A+B+C-E-F-G)/H x 100%	97,89	117,38	112,77	116,00	115,33	114,76

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn.

Het meerjarenperspectief van de netto schuldquote laat voor de komende jaren een lichte stijging zien. Het afnemen van de baten, exclusief mutaties reserves, heeft invloed op dit kengetal. De netto schuldquote beweegt zich binnen de marges van categorie B.

1B Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt ook de netto schuldquote ook weergegeven, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

(Bedragen *€1.000)	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Vaste schulden	168.740	194.075	175.868	180.702	177.284	175.566
B Netto vlottende schulden	12.256	12.708	21.556	21.463	21.124	21.381
C Overlopende passiva	21.054	13.202	20.121	19.654	19.887	19.771
D Financiële activa, cf art 36 BBV lid b, c, d, e en f	7.747	7301	4064	3409	2877	2344
E Uitzettingen < 1 jaar	22.480	20.563	21.556	21.463	21.124	21.381
F Liquide middelen	867	596	909	857	853	873
G Overlopende activa	12.367	5.299	9.000	10.060	9.291	9.450
H Totale baten, exclusief mutaties reserves	169.928	164.875	165.009	163.308	162.173	161.223
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	93,33	112,95	110,31	113,91	113,55	113,30

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen blijft zich bewegen binnen de marges van categorie B.

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat van baten en lasten. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, des te groter de weerbaarheid van de gemeente.

(Bedragen *€1.000)	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Eigen vermogen	58.686	48.620	44.874	43.833	43.460	42.152
B Balanstotaal	266.793	275.117	258.634	262.025	258.513	255.369
Solvabiliteit A/B x 100%	22,00	17,67	17,35	16,73	16,81	16,51

Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het verwachte begrotingsresultaat. De bestemmingsreserves worden de komende jaren veelal benut om de doelstellingen te realiseren voor met name het Sociaal Domein en de Visie op Velsen. Het eigen vermogen daalt daardoor. Voor de investeringen in de Visie op Velsen en Techport worden leningen aangetrokken, waardoor het vreemde vermogen toeneemt. Per saldo neemt daardoor de solvabiliteit af.

3. Grondexploitatie

Grondexploitaties kunnen een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van grond is van belang, omdat deze terugverdiend moet worden bij de verkoop.

(Bedragen *€1.000)		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A	Bouwgronden in exploitatie	21.967	6.833	4.466	4.768	3.593	2.397
B	Totale baten, exclusief mutaties reserves	169.928	164.875	165.009	163.308	162.173	161.223
Grondexploitatie A/B x 100%		12,93	4,14	2,71	2,92	2,22	1,49

Bij de beoordeling van een lening die is aangegaan om een grondexploitatie te realiseren is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt opgeleverd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan de lening worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of de grondexploitaties kunnen bijdragen aan de verlaging van de schuld.

Velsen heeft wat betreft het kengetal voor de grondexploitatie een positieve ontwikkeling doorgemaakt. Het vooruitzicht voor de Begroting 2018 en verder is dat deze positieve ontwikkeling zich verder doorzet en het kengetal. Het risico is klein en gaat richting nihil, het kengetal blijft daarmee ruim in categorie A.

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het van belang te kijken naar het structurele evenwicht en de robuustheid van de begroting. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is beter in staat om in de toekomst tegenvallers op te vangen.

Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de eigen belastinginkomsten. Structurele lasten zijn bijvoorbeeld personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Reserve mutaties zijn vrijwel allemaal incidenteel, met uitzondering van de onttrekking aan de reserve Kapitaallasten.

(Bedragen *€1.000)		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A	Totale structurele lasten	162.993	165.484	165.118	160.649	160.839	161.120
B	Totale structurele baten	166.520	164.875	165.816	164.100	162.950	161.986
C	Totale structurele toevoegingen aan reserves	655	431	428	413	399	384
D	Totale structurele onttrekkingen aan reserves	756	769	807	792	778	763
E	Totale baten, exclusief mutaties reserves	169.928	164.875	165.009	163.308	162.173	161.223
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%		2,13	-0,16	0,65	2,35	1,54	0,77

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten meer dan toereikend zijn om de structurele lasten te dekken en er ruimte is om tegenvallers op te vangen. Voor Velsen in het meerjarenperspectief positief en blijft daarbij in categorie A.

5. Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit geeft inzicht in welke mate het voordoen van een financiële tegenvaller kan opgevangen door de belastingen te verhogen. Dit betreft de mate waarin de tarieven niet kostendekkend zijn en/of de maximale ruimte waarmee de OZB kan worden verhoogd. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig, door de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven. Het Coelo publiceert deze lasten jaarlijks.

De lokale woonlasten van een gezin bestaan uit: de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

(Bedragen *€1.000)		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	257	258	261
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	155	165	175
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	365	334	323
D	Eventuele heffingskorting	-	-	-
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	777	757	759
F*	Woonlasten landelijke gemiddelde voor een gezin	723	723	735
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde 2017 E/F x 100%		107,47	104,70	103,33

*Gezien het feit dat de woonlasten landelijke gemiddelde voor een gezin nog niet bekend zijn voor 2018 is uitgegaan van 1,6% inflatie t.o.v. voorgaand jaar.

Velsen heeft de afgelopen jaren een positieve ontwikkeling doorgemaakt op het gebied van de woonlasten. Deze positieve ontwikkeling zet zich voort in 2018. Waar Velsen in de jaren 2015 en 2016 zich nog in categorie C bevond, bevindt het zich momenteel in categorie B.